

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Тодор Шопов,
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

за дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (общо и сравнително езикознание: лингводидактическа лексикография) на тема *Теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на думи от чужд произход в българския език (върху основата на френскоезичната лексика)* с автор проф. д-р Димитър Веселинов Димитров, преподавател във Факултета по класически и нови филологии към Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Настоящата рецензия е направена на основата на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (28.11.2015.) и съответните законови нормативни актове (Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за устройството и дейността на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и др.).

Представеният дисертационен труд е подготвен самостоятелно и не повтаря темата и съдържанието на труда, за който авторът е получил образователната и научна степен „доктор“.

1. Биографични данни за автора

Димитър Веселинов Димитров завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специалност Френска филология. Започва работа като асистент в Софийския университет през 1992 г., където работи без прекъсване и досега. Защитава успешно дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ в научно направление 1.3 Педагогика на обучението по (методика на обучението по френски език). Придобива академичните длъжности „доцент“ (2003 г.) и „професор“ (2008 г.).

В периода 2002–2008 г. работи по съвместителство и в Секцията за съпоставителни изследвания на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българска академия на науките.

2. Обща структура на научноизследователския проект

Представеният дисертационен труд на проф. д-р Димитър Веселинов на тема *„Теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на думи от чужд произход в българския език (върху основата на френскоезичната лексика)“* съдържа 400 страници, списък с 279 заглавия на теоретични изследвания, анализирани речници и енциклопедии, към които трябва допълнително да се прибавят и заглавията на ексцерпирани литературни, журналистически, архивни и интернет източници.

Налице е последователност и приемственост в изложението на материала, като потока на данните обхваща процес на анализ и синтез на информацията от литературните източници (теории, становища и т.н.), изследователска работа (емпирично проучване) и създаване на систематизиран продукт, предназначен за образователната практика.

Рецензираният дисертационен труд е научно съчинение с теоретични обобщения и решения на големи научни или научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката.

Трудът се състои от увод, шест глави и заключение. Първата глава е посветена на теоретичната обосновка на изследването. Втората глава разглежда епистемологичните основи на кумулативния тип лексикографиране. Третата глава представя особеностите на лексикографското моделиране от кумулативен тип и на френцизма като лексикографска единица. Четвъртата глава включва информация за теоретико-приложните аспекти на лексикографското конструиране в макроструктурен и микроструктурен план. Петата глава съдържа макет на кумулативен речник на френските думи в българското лингвокултурно пространство. В последната шеста глава се разглежда въпросът за приложението в практиката на лексикографския модел с акценти върху особеностите на включения в него словен имот, сферите на разпространение на френскоезичната лексика и перспективата за трансформиране на речниковите статии в лексиколожки етюди.

3. Дискусия и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд представя научноизследователски проект от областта на филологията (общо и сравнително езикознание: лингводидактическа лексикография). Той е от лингвокултурологичен тип, ориентиран към конструирането на теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на думи от чужд произход в българския език.

Целта на научноизследователския проект е да се конструира функциониращ теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на френцизмите в българския език, онагледен в структурата на „Речник на френските думи в българския език“. Конкретните задачи на разработката са определени в съответствие с етапите в процеса по теоретико-приложното изграждане на речниковия модел.

Същността научноизследователския проект на проф. д-р Димитър Веселинов трябва да се търси в областта на теорията и практиката на обучението по френска лексика. То е в основата на всяко преподаване и учене на втори език. Три аспекта на обучението по лексика са доказателство за ценността на дисертационния труд.

1. Единият е отношението между *честота* и *обхват*. Това е количествен критерий. Изследванията показват, че определени „обичайни“ думи заемат голям процент от четивата, с които се занимаваме, или от текстовете, които пишем. Най-често използваните думи (в обема от първите 2500 единици) правят 80% от ползваните текстове, а 7500 най-чести думи произвеждат 90% от четивата и съчиненията.
2. Вторият аспект на обучението по лексика е качествен – отношението между *честота* и *колокация*. Зависимостта е следната: колкото по-честотна е дадена дума, толкова по-вероятно е тя да се съчетае с други думи (да образува словосъчетание).
3. Третият аспект има *афективен* характер. Учебната работа с помагалото влияе върху речта, като внушава чувство за „естественост“ на регистъра на учещия (академичен, професионален и т.н.). Последното е качество на комуникацията, носещо полезна прагматична стойност на прочетените или написаните текстове.

Изтъкнатото по-горе определя приносите на рецензирания дисертационен труд.

4. Приноси на дисертационния труд

Приносите на дисертационния труд се състоят в разработването на лексикографски жанр „кумулятивен речник на думи от чужд произход в българския език“ и създаването на съответен историко-етимолого-тезаурусен-тълковно-узусен модел. Безспорната новост на труда се състои в това, че практически за пръв път в историята на българската филологическа наука се осъществява всестранно изследване на френско-българските езикови контакти на лексикално равнище, предметено в лексикографско моделиране на френскоезичните елементи в българския език. В този модел се инвентаризира основният лексикален пласт с френски произход в системата на българския език, като се проследява процесът на първоначално навлизане, установяване и отмиране на френцизмите от активния речников фонд на българите за периода от 1230 г. до 2015 г.

5. Автореферат

Авторефератът е конструиран съобразно научните изисквания. Той отразява в синтезиран вид дисертацията и не излиза извън нейния текст. Всички негови елементи са в строга последователност и следват структурата на дисертационното изследване.

8. Критични бележки и препоръки за бъдещо развитие на научноизследователския проект

Трудът е обхванат и изчерпателен. Той обаче би спечелил от адаптация за информационните и комуникативните технологии. Тази бележка се отнася за бъдеща работа върху материала. Смятам, че електронната му версия би допринесла за по-ефективното и по-ефикасното обучение по френски език и изобщо по втори език у нас.

9. Заключение

Както отбелязах по-горе, рецензията на дисертационен труд на тема *„Теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на думи от чужд произход в българския език (върху основата на френскоезичната лексика)“* е научно съчинение с теоретични обобщения и решения на големи научни или научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката.

Дисертационният труд показва, че дисертантът, проф. д-р Димитър Веселинов, притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност *„филология (общо и сравнително езикознание: лингводидактическа лексикография)“* и *„методика на обучението по френски език“*. Той демонстрира качества и способности за провеждане на изследвания с получаване на оригинални и значими научни приноси.

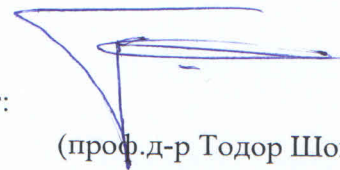
Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за научното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси.

Предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен *„доктор на науките“* в научна област: 2. Хуманитарни науки, професионално направление:

2.1. Филология (общо и сравнително езиковедие: лингводидактическа лексикография) на проф. д-р Димитър Веселинов Димитров, преподавател във Факултета по класически и нови филологии при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за дисертационен труд на тема *„Теоретичен модел за кумулативно лексикографиране на думи от чужд произход в българския език (върху основата на френскоезичната лексика)“*.

Дата: 25.01.2016 г.

Рецензент:

(проф.д-р Тодор Шопов)